

بررسی سواد اطلاعاتی و یادگیری خود راهبر در پیش‌بینی انگیزش تحصیلی دانش‌آموزان

تقی اکبری^۱

چکیده

پژوهش حاضر باهدف پیش‌بینی انگیزش تحصیلی بر اساس یادگیری خود راهبر و سواد اطلاعاتی انجام گرفت. این پژوهش کاربردی و از نوع همبستگی است. جامعه آماری شامل کلیه دانش‌آموزان دوره دوم متوسطه شهر اردبیل در سال تحصیلی ۹۷-۹۶ تشکیل می‌دادند که از میان آن‌ها به تعداد ۳۶۰ نفر از پایه‌های یازدهم و دوازدهم (۱۸۰ نفر دختر و ۱۸۰ نفر پسر) دانش‌آموز به روش نمونه‌گیری تصادفی خوشه‌ای چندمرحله‌ای انتخاب شدند. به‌منظور گردآوری داده‌ها از پرسشنامه‌های خود راهبر ویلیام سون و پرسشنامه انگیزه تحصیلی علی و مک اینترنی و پرسشنامه سواد اطلاعاتی سیامک و داور پناه استفاده شد. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از ضریب همبستگی پیرسون و تحلیل رگرسیون خطی چندگانه به روش گام‌به‌گام و از نرم‌افزار SPSS-20 استفاده شد. نتایج نشان داد که بین هر کدام از سواد اطلاعاتی و یادگیری خود راهبر با انگیزش تحصیلی رابطه معنادار مستقیم وجود دارد؛ همچنین سواد اطلاعاتی قابلیت پیش‌بینی انگیزش تحصیلی را داشته است ($p < 0.01$)؛ این قابلیت پیش‌بینی برای یادگیری خود راهبر نیز معنادار بوده است. می‌توان نتیجه گرفت که با آموزش مهارت یادگیری خود راهبر و تقویت سواد اطلاعاتی را به‌عنوان یک متغیر مؤثر در عناصر یادگیری و آموزش دانش‌آموزان برانگیزش تحصیلی و پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان افزود.

واژه‌های کلیدی: سواد اطلاعاتی، یادگیری خود راهبر، انگیزش تحصیلی، آموزش و پرورش

۱. استادیار گروه علوم تربیتی، دانشگاه محقق اردبیلی (Akbari-ta@uma.ac.ir)

تاریخ دریافت مقاله: ۱۳۹۶/۱۱/۲۰

تاریخ پذیرش مقاله: ۱۳۹۷/۰۷/۱۵

مقدمه

روانشناسان بر ضرورت توجه به انگیزش تحصیلی^۱ در تعلیم و تربیت به دلیل ارتباط مؤثر آن با یادگیری مهارت‌ها، رفتارها و راهبردها تأکید کردند کسانی که انگیزه پیشرفت بالایی دارند، خواهان تکمیل و بهبود کارکرد خود می‌باشند. وظیفه‌شناس هستند و کارهایی انجام می‌دهند که چالش‌برانگیز باشد و به نحوی عمل می‌نمایند تا پیشرفت‌شان قابل ارزیابی خواه در مقایسه با پیشرفت دیگران یا خواه بر پایه ملاک‌های دیگر باشد. این افراد دارای عزت‌نفس هستند، خواهان بر عهده گرفتن مسئولیت فردی می‌باشند و ترجیح می‌دهند که به گونه‌ای ملموس از نتایج کار خود آگاه شوند (بیابانگرد، ۱۳۸۵).

انگیزش^۲ پدیده‌ای است ذاتی که تحت تأثیر چهار عامل، یعنی، موقعیت (محیط و محرک‌های بیرونی)، مزاج (حالت و وضعیت درونی ارگانیزم) هدف (هدف رفتار، منظور و گرایش) و ابزار (ابزار دستیابی به هدف) قرار دارد. انسان‌ها برای دستیابی به اهداف، نیازها و غرایز خود انگیزش لازم را کسب می‌نمایند انگیزه پیشرفت تحصیلی برای همه علاقه‌مندان به علم به‌ویژه دانش‌آموزان از اهمیت خاصی برخوردار است. با این انگیزه، افراد تحرک لازم را برای به پایان رساندن موفقیت‌آمیز یک تکلیف، رسیدن به هدف یا دستیابی به درجه مشخصی از قابلیت در کار خود دنبال می‌کنند تا بالاخره بتوانند موفقیت لازم را در امر یادگیری و پیشرفت تحصیلی کسب نمایند (ریو^۳، ۲۰۰۶). انگیزش دلیل رفتار خاص از سوی افراد مختلف است افراد دارای انگیزش بالا رفتاری پرنرژی و جهت‌دار و هدفمند دارند (سانتراک^۴، ۲۰۰۸). از دیدگاه آموزشی، انگیزه ساختاری چندوجهی است که با یادگیری و پیشرفت تحصیلی مرتبط است (اسلاوین^۵، ۲۰۱۵). یکی از اهداف اصلی در هر نظام تربیتی را می‌توان پرورش یادگیرندگان با انگیزه دانست که

-
1. educational motivation
  2. motivation
  3. Reev
  4. Santrock
  5. Slavin

بتوانند با اتکا به نیروها و توانایی‌های درونی، به صورتی خودکنترل به رشد و پیشرفت خود همت گمارند انگیزش تحصیلی یعنی تمایل فراگیر به آن که تکلیفی را در قلمرو خاصی به‌خوبی انجام دهد و به خود راهبری و خودارزیابی برسد (فیروز نیا، قاسمی و یوسفی، ۱۳۸۹). حال سؤال متصدیان امر تعلیم و تربیت از جامعه پژوهشگران حوزه دانشگاه این است که کدام عوامل و زمینه‌ها در ایجاد و تقویت انگیزش تحصیلی دانش‌آموزان دخالت دارند. شناسایی انگیزه تحصیلی، عوامل مؤثر در آن و تأثیر آن در فرایند یاددهی یادگیری دانش‌آموزان کمک می‌کند تا متصدیان امر تعلیم و تربیت در طراحی برنامه‌ریزی درسی و آموزشی روش‌های مؤثرتری را در پیش گیرند هر برنامه‌ریزی بدون در نظر گرفتن عوامل مؤثر بر انگیزش تحصیلی به نتیجه مطلوب هدف‌گذاری شده نخواهد رسید.

با توجه به این شواهد پژوهشی و با توجه به کاهش انگیزش تحصیلی با در نظر گرفتن محیط بیرونی و شیوع اهمال‌کاری در فرایند آموزش تحصیلی در بین دانش‌آموزان بررسی سواد اطلاعاتی و یادگیری خود راهبر در پیش‌بینی انگیزش تحصیلی هدف این پژوهش است. نتایج تحقیقات مختلف مؤید ارتباط بین انگیزه تحصیلی و عوامل فردی و اجتماعی متعددی است که همگی حاکی از تأثیرپذیری شدید انگیزه تحصیلی از این عوامل بوده است. براساس این نتایج متغیرهای شخصیتی خانوادگی، دانشگاهی و اجتماعی با سازه انگیزش پیشرفت تحصیلی مرتبط می‌باشند (کلارک^۱، ۲۰۱۰).

انگیزش تحصیلی در این تحقیق، بر مبنای نظریه خود تعیینی^۲ دسیو رایان^۳ (۱۹۹۵) که یک نظریه‌ی انگیزشی است، تعریف می‌شود (چن و جانگ^۴، ۲۰۱۰). بر اساس این نظریه، انگیزش دارای شکل‌های متفاوتی بر روی یک پیوستار است که عبارت‌اند از: انگیزش درونی، انگیزش

-
1. Clark
  2. self-determination
  3. Deci & Ryan
  4. Chen & jang

بیرونی و بی‌انگیزشی که هر کدام دارای چند زیر مؤلفه است (لی، مک اینری، لیم و اورتیقا، ۲۰۱۰). در این نظریه فرض بر آن است که انسان از بدو تولد یک تمایل ذاتی برای تحریک و یادگیری دارد که از سوی محیط حمایت می‌شود این تمایل ذاتی که همان انگیزش است وابسته به ارضای سه نیاز روان‌شناختی صلاحیت^۲، استقلال عمل^۳ و تعلق^۴ است (دسی و ریان، ۱۹۸۵) ارضای این نیازها تعامل دوستانه با محیط و بهزیستی روانی فرد را تأمین می‌کند (دسی و ریان، ۱۹۹۱؛ نقل از آبشا^۵، ۲۰۱۲).

نولز^۶ (۱۹۷۵) خود راهبری را فرآیندی می‌داند که در آن فراگیران با کمک یا بدون کمک دیگران به تشخیص نیازها تنظیم اهداف، شناسایی منابع مادی و انسانی برای یادگیری انتخاب و اجرای راهبردهای مناسب یادگیری و ارزیابی نتایج یادگیری خود می‌پردازند و ابتکار عمل را به دست می‌گیرند (به نقل از چنگک کاوو، لین و لی هسیه^۷، ۲۰۱۰). خود راهبری در یادگیری در افزایش انتخاب‌گری اعتماد به نفس انگیزه و توسعه مهارت‌های لازم برای یادگیری مادام‌العمر مؤثر است (بشرپور، امانی، حیدری و حاجیلو، ۱۳۹۶). آمادگی برای خود راهبری در یادگیری به فراگیران اجازه می‌دهد برای ادامه یادگیری به ابتکارات خود متکی باشند (چنگک^۸، ۲۰۰۷). در فرآیند یادگیری خود راهبر دانش‌آموزان به گسترش توانایی‌هایشان در ارزیابی کمبودهای دانش خود تشویق می‌شوند و سپس با جستجو در منابع مرتبط به کمبودهای دانش خود رسیدگی می‌کنند (کریمی آرندت کاولی، بوهلر، الباربری و روبرت^۹، ۲۰۱۰). به‌طور کلی یادگیری خود راهبری مستلزم تنظیم هدف تجزیه و تحلیل وظایف پیاده‌سازی طرح‌های از پیش‌ساخته و

-
1. Lee, McInerney, Liem & Ortiga
  2. competence
  3. autonomy
  4. relatedness
  5. Abesha
  6. Knowles
  7. Cheng, , Kuo, Lin, Lee-Hsieh
  8. Cheng
  9. Karimi, ArendtCawley, Buhler, Elbarbry, Roberts

خودارزیابی در فرآیند یادگیری است (لوینس مگدا و ریکرس^۱، ۲۰۰۸). نتایج پژوهش‌ها (الکسی و پاراسکیو^۲، ۲۰۱۳؛ ابوالقاسمی، برزگر و رستم اوغلی، ۱۳۹۳) نشان می‌دهد که آموزش راهبردهای یادگیری خودتنظیمی باورهای خودکارآمدی و انگیزش دانش‌آموزان را افزایش می‌دهد. نتایج پژوهش غلامی لواسانی، سادات میرحسینی، حجازی و داودی (۲۰۱۱) نشان داد که آموزش راهبردهای یادگیری خودتنظیمی اثر معناداری بر انگیزش تحصیلی دانش‌آموزان دارد. نتایج پژوهش‌های متعددی نشان می‌دهد که سطح پایین راهبردهای یادگیری خودتنظیمی با سطح بالای مشکلات یادگیری (زاهد، رجبی و امیدی، ۱۳۹۱؛ نریمانی، خشنودنیای چماچائی، زاهد و ابوالقاسمی، ۱۳۹۵) و اهمال‌کاری در ارتباط است. نتایج مطالعه والترز^۳ (۲۰۱۳) حاکی از این بود که خود راهبری به دانش‌آموزان کمک می‌کند تا عادات یادگیری بهتری را در خود به وجود آورند و همچنین، باعث بهبود مهارت‌های مطالعه و توانایی ارزیابی پیشرفت دانشگاهی آن‌ها می‌شود. بررسی پینتریچ^۴ (۲۰۰۳) نیز نشان داد که دانش‌آموزان با خودتنظیمی بالا از انگیزه‌های تحصیلی و یادگیری بهتری برخوردارند. طرفداران نظریه‌ی یادگیری خودتنظیمی معتقدند که دانش‌آموزان از نظر فراشناختی انگیزشی و رفتاری یادگیری را در خودسامان می‌بخشند (زیمرن و مارتینز و پونز^۵، ۱۹۹۰). یافته‌های پژوهش‌های متعدد حاکی از وجود روابط پیچیده و مستحکم بین عوامل انگیزشی و راهبردهای خودتنظیمی یادگیری بوده است (لطیفیان ۱۹۹۷؛ چی هانگ^۶، ۲۰۰۲؛ ولترز^۷، ۲۰۰۳؛ کاپلان و مایر^۸، ۲۰۰۷؛ خدایناهی و همکاران، ۱۳۷۹؛ البرزی و سیف،

1. Loyens, Magda, Rikers
2. Alexiou & Paraskeva
3. Wolters
4. Pintrich
5. Zimerman Martinez & Ponz
6. Chi- Hung
7. Wolters
8. Kaplan & Mayer

۱۳۸۲؛ سیف و لطیفیان، ۱۳۸۳؛ سیف، ۱۳۸۵؛ سیف و خیر، ۱۳۸۶؛ لطیفیان و بشاش، ۱۳۸۵؛ رضویه و لطیفیان و سیف، ۱۳۸۶، به نقل از سیف، ۱۳۹۰).

در گذشته بسیاری از پژوهشگران رابطه بین فرآیندهای شناختی و انگیزشی با پیشرفت تحصیلی را به‌طور مجزا بررسی کرده‌اند، ولی امروزه اکثر روانشناسان به هر دو مؤلفه شناخت و انگیزش و نقش آن‌ها در یادگیری توجه دارند و بر اساس نظریه‌های جدید مانند یادگیری خود راهبری، مؤلفه‌های شناخت و اطلاعات، انگیزش و کنش ورزی تحصیلی به‌صورت یک مجموعه درهم‌تنیده و مربوط به هم در دو نظر گرفته می‌شوند (کجباف، ۱۳۸۲). عصر کنونی، عصر اطلاعات نام دارد، عصری که زندگی بدون اطلاعات میسر نیست. اگر روزی کشورهای بزرگ دنیا بدون انرژی قادر به حیات نبوده‌اند، امروزه کشورها بدون اطلاعات مرده‌اند، زیرا اطلاعات مانند خونی است که در کالبد سازمان جریان دارد (امام‌جمعه و مولایی نژاد، ۱۳۸۶). سواد اطلاعاتی اشاره به توانایی دسترسی و استفاده از طیف متنوعی از منابع اطلاعات دارد تا یک نیاز اطلاعاتی حل و فصل شود. سواد اطلاعاتی متضمن یافتن، ارزیابی، استفاده و به‌تبع آن قرار دادن دانش در چرخه ارتباطات است (نظری، ۱۳۸۴). در زمینه سواد اطلاعاتی، بر وجود سه نوع توانایی در دانش‌آموزان تأکید شده است: اول، توانایی دانش‌آموزان در شناسایی اطلاعات موردنیاز؛ دوم، توانایی در ارزیابی و پالایش اطلاعات کسب شده و سوم، توانایی به‌کارگیری اطلاعات و برقراری ارتباط با سایر اطلاعات از پیش فراگرفته شده (انجمن کتابخانه‌های مدارس آمریکا، ۲۰۰۳). بختیار زاده (۱۳۸۱) نشان داد دریافت سواد اطلاعاتی جامعه پژوهش در سطح پایینی است و بین رشته‌های تحصیلی جامعه موردپژوهش از نظر سواد اطلاعاتی اختلاف معناداری وجود دارد. پیرمردیان و بهرامیان (۱۳۹۴) نشان دادند که عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان بر اساس سواد اطلاعاتی قابل پیش‌بینی می‌باشد. جعفریان و سعیدی پور (۱۳۹۳) دریافتند که بین متغیرهای سواد اطلاعاتی، عزت‌نفس تحصیلی و پیشرفت تحصیلی دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه شهید مدنی آذربایجان همبستگی معناداری وجود دارد. تحقیقی که بتواند ارتباط

سواد اطلاعاتی دانش‌آموزان با انگیزش تحصیلی را بسنجد مشاهده نگردید. بین انگیزش و کسب مهارت‌های سواد اطلاعاتی ارتباط وجود دارد. انگیزش نیز با خودکارآمدی در ارتباط است (رز^۱ و همکاران، ۲۰۱۶). مدل‌های انگیزشی، روش‌هایی را برای آموزش سواد اطلاعاتی ارائه می‌کنند که دانشجویان را به یادگیری مهارت‌های اطلاعاتی چون تکنیکهای جستجو، ارزیابی منابع و غیره ترغیب می‌کند (اسمال و زکریا^۲، ۲۰۰۴).

در زمینه‌ی تأثیر یادگیری خودتنظیمی و خود راهبر بر پیشرفت تحصیلی در دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی مطالعاتی زیادی صورت گرفته ولی فعالیت پژوهشی کمتری در مورد مطالعه هم‌زمان سواد اطلاعاتی و یادگیری خود راهبر و انگیزش تحصیلی در مدارس مشاهده گردید؛ بنابراین، انجام این مطالعه باهدف تعیین میزان رابطه بین راهبردهای یادگیری خود راهبر و سواد اطلاعاتی با انگیزش تحصیلی ضروری به نظر می‌رسد تا با استفاده از نتایج آن بتوان انگیزه‌ی تحصیلی فراگیران را در اداره‌ی مستقل و نیز بهینه‌سازی تجارب یادگیری آن‌ها در کلاس، مدرسه و سایر فضاهای آموزشی افزایش داده و از این طریق به پیشرفت درسی آن‌ها کمک کرد. بر این اساس سوالات تحقیق می‌تواند به شرح زیر باشد:

۱- آیا بین انگیزه تحصیلی و سواد اطلاعاتی و یادگیری خود راهبر دانش‌آموزان متوسطه دوم رابطه وجود دارد؟

۲- سهم هر یک از مؤلفه‌های سواد اطلاعاتی و یادگیری خود راهبر در انگیزش تحصیلی چقدر است؟

روش

پژوهش حاضر، به لحاظ هدف تحقیق از نوع کاربردی و به لحاظ جمع‌آوری داده‌ها، توصیفی از نوع همبستگی است.

1 . Ross

2 .Smal & . Zakaria

جامعه، نمونه و روش نمونه‌گیری: جامعه آماری، کلیه دانش‌آموزان دختر و پسر مقطع متوسطه دوم شهر اردبیل در سال تحصیلی ۹۵-۹۶ می‌باشد که از میان آن‌ها به تعداد ۳۶۰ نفر (۱۸۰ نفر دختر و ۱۸۰ نفر پسر) دانش‌آموز به روش نمونه‌گیری تصادفی خوشه‌ای چندمرحله‌ای انتخاب شدند به منظور انتخاب نمونه، از میان مدارس متوسطه شهرستان اردبیل، ابتدا به روش نمونه‌گیری خوشه‌ای چندین مدارس دخترانه و پسرانه انتخاب شده است. از میان این مدارس مجدداً به صورت تصادفی مراجعه و از پایه‌های یازدهم و دوازدهم و به تعداد نمونه لازم پرسشنامه توزیع و جمع‌آوری گردید. جهت جمع‌آوری داده‌ها از ابزارهای ذیل استفاده شد:

پرسشنامه انگیزش تحصیلی: این مقیاس توسط علی و مک اینرنی^۱ (۲۰۰۱) ساخته شده است. این مقیاس از ۴۳ سؤال ۵ گزینه‌ای بر اساس مقیاس لیکرت (با نمره دهی یک تا پنج از کاملاً مخالفم تا کاملاً موافقم) تهیه شده و دارای ۸ مؤلفه کلی در زمینه‌های انگیزه علاقه به تکلیف و انگیزه دانش‌آموز در انجام تکالیف درسی، کوشش، رقابت‌جویی، قدرت اجتماعی، کسب پیوستگی، علاقه اجتماعی، کسب ستایش و نمونه بودن می‌باشد. آزمودنی، هراندازه نمره بالاتری از این پرسشنامه به دست آورد، نشان‌دهنده عملکرد بهتر او در طیف پنج‌گانه است. روایی پرسشنامه توسط اساتید علوم تربیتی دانشگاه محقق اردبیلی مورد تأیید قرار گرفت و پایایی این ابزار توسط پژوهشگران مختلف برآورد شده است (مک اینرنی، ینگ^۲ و مک اینرنی، ۲۰۰۱) و ضریب آلفای کرونباخ آن بین ۰/۶۷ تا ۰/۸۲ با میانگین ۰/۷۶ گزارش شده است (مک اینرنی و سینکلیر^۳، ۱۹۹۲). در داخل کشور نیز در مطالعه یوسفی، قاسمی و فیروز نیا (۱۳۸۸) ضریب آلفای کرونباخ پرسشنامه ۰/۹۳ گزارش شده است.

پرسشنامه یادگیری خود راهبر: برای سنجش یادگیری خود راهبر از پرسشنامه خود راهبر ویلیامسون (۲۰۰۷) استفاده گردید این مقیاس دارای ۶۰ گویه پنج‌گزینه‌ای و پنج مؤلفه

1 . Ali & McInerney
2 . Yeung
3 . Sinclair

اصلی شامل آگاهی، راهبردهای یادگیری، فعالیت‌های یادگیری، ارزشیابی و مهارت‌های بین فردی است. هر گویه بر اساس مقیاس لیکرت با نمره دهی یک تا پنج به ترتیب شامل، هرگز، به ندرت، گاهی اوقات، اغلب و همیشه، تهیه شده است. بازده نمرات به ترتیب، هر گویه از ۱ تا ۵ و سپس هر مؤلفه از ۱۲ تا ۶۰ و کل پرسشنامه از ۶۰ تا ۳۰۰ محاسبه می‌شود؛ بدین ترتیب هراندازه آزمودنی نمره بالاتری از این پرسشنامه به دست آورد، نشان‌دهنده عملکرد بهتر او در طیف پنج‌گانه است (ویلیامسون، ۲۰۰۷). پایایی این ابزار در دو پژوهش به ترتیب ۰/۹۵ و ۰/۹۰ گزارش شده است (گردان شکان^۱، ۲۰۱۲). این پرسشنامه در داخل کشور نیز در پژوهش یوسفی و گردان شکان (۱۳۹۳) اعتبار یابی شده است. در پژوهش حاضر نیز ضریب آلفای کرونباخ ۰/۹۴ به دست آمد.

پرسشنامه سواد اطلاعاتی: ابزار مورد استفاده در این پژوهش پرسشنامه ۵۵ سؤالی سواد اطلاعاتی می‌باشد. برای سنجش سواد رسانه‌ای در قالب ابعاد توانایی‌های، تعیین، دسترسی، ارزیابی، کاربرد، درک تنظیم شده است برای نمره‌گذاری پرسشنامه که به صورت بسته تنظیم شده است؛ به هر پاسخ درست مربوط به سؤال‌های یک یا چند گزینه‌ای نمره (۱) داده می‌شود. بدین ترتیب اگر پاسخگو به سؤالی با یک گزینه‌ی صحیح درست پاسخ دهد، نمره (۱) و اگر به سؤالی با چند گزینه‌ی صحیح مثلاً سؤالی که سه گزینه‌ی صحیح داشت پاسخ صحیح دهد، نمره‌ی ۳ می‌گیرد. روایی و پایایی پرسشنامه مذکور قبلاً توسط داورپناه و سیامک با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ در پیش‌آزمون ۷۷/۰۷ به دست آمده است (سیامک، ۱۳۸۶؛ داورپناه، ۱۳۸۷). برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از ضریب همبستگی پیرسون و تحلیل رگرسیون خطی چندگانه به روش گام‌به‌گام و از نرم‌افزار SPSS ۲۰ استفاده خواهد شد.

---

1 . Gordanshekan

نتایج

از مجموع ۳۶۰ نفر شرکت‌کننده در این پژوهش به‌صورت مساوی ۱۸۰ دانش‌دختر و ۱۸۰ دانش‌آموز پسر بودند همچنین از رشته تجربی به تعداد ۱۱۵ نفر (۹۴/۳۱) و ریاضی ۴۶ نفر (۱۲/۷۷) و انسانی ۹۳ نفر (۲۵/۸۳) و سایر رشته‌ها نیز ۱۰۶ نفر (۲۵/۸۳) به‌صورت روش نمونه‌گیری تصادفی خوشه‌ای انتخاب شدند.

جدول ۱. داده‌های توصیفی انگیزه تحصیلی، یادگیری خود راهبر، سواد اطلاعاتی

متغیر	M	SD
انگیزه تحصیلی	۵۶/۹۶	۱/۴۸
یادگیری خودراهبر	۴۶/۵۲	۲۳/۲۸
سواد اطلاعاتی	۴۰/۳۲	۲/۶۷

یکی از مفروضاتی که در رگرسیون خطی مدنظر قرار می‌گیرد مفهوم مستقل بودن به این معنی است که نتیجه یک مشاهده تأثیری بر نتیجه مشاهدات دیگر نداشته باشد. در رگرسیون، بیشتر در مواقعی که رفتار متغیر وابسته در یک بازه زمانی مورد مطالعه قرار می‌گیرد ممکن است با مشکل مستقل نبودن خطاها برخورد کنیم به این نوع ارتباط در داده‌ها خودهمبستگی می‌گویند. در صورت وجود خودهمبستگی در خطاها نمی‌توان از رگرسیون خطی استفاده کرد. برای بررسی این فرض به‌صورت شهودی می‌توان از نمودار کردن توالی متغیر استفاده کرد؛ اما راه مطمئن‌تر استفاده از آزمون دوربین واتسون می‌باشد. در این فرضیه $۲/۰۲۰$ به دست آمد که بسیار مناسب می‌باشد و نشان از برازش مدل رگرسیونی با داده‌های پژوهش دارد.

از سویی دیگر یکی از فرضیه‌های زیربنایی و اساسی جهت مناسب بودن و برازش مناسب مدل رگرسیون با داده‌های پژوهش، پیروی کردن خطاها از توزیع نرمال است که جهت بررسی آن از نمودار احتمال نرمال استفاده گردید. نتایج نشان داد که تمرکز نقاط پیرامون این خط بسیار زیاد بوده و تقریباً روی یک خط راست قرار گرفته‌اند و نقاط دورافتاده از خط راست مشاهده نمی‌گردد،

بنابراین توزیع خطاها از توزیع نرمال پیروی می‌کند و مدل رگرسیون فرضیه فرعی اول پژوهش، برازش بسیار مناسبی با داده‌ها دارد.

جدول ۲. ماتریس ضرایب همبستگی متغیرهای سواد اطلاعاتی، یادگیری خود راهبر و انگیزه تحصیلی

انگیزه تحصیلی		متغیرهای پژوهش
P	r	
۰/۰۰۱	۰/۵۳۸	سواد اطلاعاتی
۰/۰۰۱	۰/۵۱۲	یادگیری خود راهبر

نتایج ضریب همبستگی پیرسون نشان داد بین متغیرهای سواد اطلاعاتی و یادگیری خود راهبر با انگیزه تحصیلی رابطه مثبت معناداری وجود دارد برای پیش‌بینی انگیزه شغلی بر اساس متغیرهای پیش‌بین سواد اطلاعاتی و یادگیری خود راهبر از روش رگرسیون چندگانه به شیوه هم‌زمان استفاده گردید که نتایج آن در جدول ۳ نشان داده شده است.

جدول ۳. معناداری مدل رگرسیون گام به گام

مدل	متغیرهای پیش‌بین	SS	MS	F	P
۱	رگرسیون	۱۱/۶۲۴	۱۱/۶۲۴	۶۲/۳۷۱	۰/۰۰۰
	سواد اطلاعاتی	۵۸/۹۵۰	۰/۱۷۸		
	کل	۷۰/۵۷۴			
۲	رگرسیون	۱۲/۷۴۰	۷/۴۲۵	۳۶/۸۴۵	۰/۰۰۰
	یادگیری خود راهبر	۵۸/۶۲۵	۰/۱۸۷		
	کل	۷۱/۰۹۵			

متغیر وابسته: انگیزه تحصیلی

با توجه به نتایج به دست آمده از جدول ۳ و P که در هر دو مرحله صفر به دست آمده است و سواد اطلاعاتی و یادگیری خود راهبر توانسته عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان را پیش‌بینی کند، پس ارتباط بین سواد اطلاعاتی و یادگیری خود راهبر با انگیزه تحصیلی دانش‌آموزان، ارتباط

بررسی سواد اطلاعاتی و یادگیری خود راهبر در پیش‌بینی انگیزش تحصیلی دانش‌آموزان

معنی‌داری می‌باشد و مدل رگرسیون مدلی معنادار می‌باشد و سواد اطلاعاتی و یادگیری خود راهبر قادر به پیش‌بینی انگیزه تحصیلی دانش‌آموزان است.

جدول ۴. خلاصه مدل رگرسیون گام به گام

مدل	پیش‌بین	R	R2	آماره
۱	سواد اطلاعاتی	۰/۷۳۵	۶۴/۳۸۲	۰/۷۲۴
۲	یادگیری خود راهبر	۰/۸۲۷	۷/۸۴۳	۰/۸۱۸

متغیر وابسته: انگیزه تحصیلی

نتایج به دست آمده از جدول ۴ نشان می‌دهد که سواد اطلاعاتی و یادگیری خود راهبر در گام دوم ۰/۷۲ و ۰/۸۱ درصد توانایی پیش‌بینی انگیزه تحصیلی دانش‌آموزان را دارند

جدول ۵. ضرایب مدل رگرسیون فرضیه

مدل	متغیر پیش‌بین	ضرایب		ضرایب بتای استاندارد	T آماره	سطح معناداری	آماره خطی	
		خطای معیار	بتا				ضریب هم خطی	تلرانس
۱	ضریب ثابت	۰/۱۴۲	۲/۰۳۲	۰/۴۰۳	۱۳/۹۱۴	۰/۰۰۰		
	سواد اطلاعاتی	۰/۰۴۴	۰/۳۳۲	۰/۴۰۳	۷/۷۹۹	۰/۰۰۰	۱/۰۰۰	۱/۰۰۰
۲	ضریب ثابت	۰/۱۵۳	۱/۹۰۴	۰/۳۲۲	۱۲/۴۸۶	۰/۰۰۰		
	سواد اطلاعاتی	۰/۰۴۸	۰/۲۶۴	۰/۳۲۲	۵/۵۵۱	۰/۰۰۰	۰/۷۵۵	۱/۳۲۴
	یادگیری خود راهبر	۰/۰۵۰	۰/۱۴۱	۰/۱۶۳	۲/۸۰۲	۰/۰۰۵	۰/۷۵۵	۱/۳۲۴

همان‌طور که در جدول ۵ مشاهده می‌گردد در گام دوم از رگرسیون گام به گام، سواد اطلاعاتی و یادگیری خود راهبر به طرز معناداری توان پیش‌بینی متغیر وابسته انگیزش تحصیلی دانش‌آموزان را

دارند و معادله خط رگرسیون آن با ضرایب غیراستاندارد به صورت زیر می‌باشد $۱/۹۰۴ +$ یادگیری خود راهبر، $۰/۱۴۱ +$ سواد اطلاعاتی، $۰/۲۶۴ +$ انگیزش تحصیلی.

بحث و نتیجه‌گیری

این پژوهش باهدف بررسی سواد اطلاعاتی و یادگیری خود راهبر در پیش‌بینی انگیزش تحصیلی دانش‌آموزان انجام گرفت. با توجه به نتایج حاصل بررسی، سواد اطلاعاتی و یادگیری خود راهبر توانسته‌اند انگیزش تحصیلی دانش‌آموزان را پیش‌بینی کنند. بنابراین می‌توان نتیجه گرفت که سواد اطلاعاتی و یادگیری خود راهبر با انگیزش تحصیلی دانش‌آموزان ارتباط معناداری دارند و مدل رگرسیون مدلی معنادار بوده و سواد اطلاعاتی و یادگیری خود راهبر توانایی پیش‌بینی انگیزش تحصیلی دانش‌آموزان را دارند. همچنین بین هر کدام از متغیرهای ملاک (سواد اطلاعاتی و یادگیری خود راهبر) با متغیر ملاک (انگیزش تحصیلی) دوه‌دو رابطه معنادار مستقیم وجود دارد. نتایج به‌دست‌آمده نشان داده است که سواد اطلاعاتی و یادگیری خود راهبر توانایی پیش‌بینی انگیزش تحصیلی دانش‌آموزان را دارند. نتایج حاصل با یافته‌های نریمانی و همکاران (۱۳۹۱)، الکسی و پاراسکیوا^۱ (۲۰۱۳)، ابوالقاسمی، برزگر و رستم اوغلی، (۱۳۹۳)، یوسفی و گردان شکن (۱۳۹۳)، نیاز آذری و همکاران (۱۳۹۴) همسو است. ولی با تحقیق کاوسیان و همکاران (۱۳۸۶) مغایرت دارد. همچنین یافته‌های ثمری و رسول‌زاده (۲۰۰۹)، پژوهش غلامی (۲۰۰۸)، فراهانی و همکاران (۲۰۰۹)، آندرتا^۲ (۲۰۰۵) در خصوص تأثیر سواد اطلاعاتی بر عملکرد و انگیزش تحصیلی دانشجویان و دانش‌آموزان همسو است. می‌توان چنین نتیجه‌گیری کرد که دانش‌آموزانی که از سواد اطلاعاتی و یادگیری خود راهبر بالایی برخوردار هستند دارای انگیزش تحصیلی و در نتیجه عملکرد تحصیلی بهتری برخوردارند. نتایج این تحقیق، دریچه‌هایی را به سمت توجه برنامه‌ریزان آموزشی به ایجاد انگیزه تحصیلی و

1 . Alexiou, Paraskeva

2 . Andretta

در نتیجه بهبود عملکرد آموزشی دانش‌آموزان می‌گشاید. از دیدگاه این پژوهش به نظر می‌رسد که نگرش‌ها و رویکردها و روش‌های فعلی آموزش باید مورد بررسی و تجدیدنظر قرار گیرد و با برنامه‌ریزی دقیق برای افزایش سواد اطلاعاتی و آموزش یادگیری خود راهبر به دانش‌آموزان در جهت افزایش انگیزه تحصیلی تلاش نمود. باید درها را به‌سوی تحول و تجارب جدید دنیای دیجیتال برای دانش‌آموزان باز کرد و با آموزش مهارت‌های جدید و کاربرد نتایج حاصل از پژوهش‌ها، معلمانی پویا با نقش راهنما و دانش‌آموزانی فعال و جستجوگر و آماده برای تحول تربیت کرد تا آنان بتوانند راه‌های خلاق، متفکرانه و اندیشمندانه‌ای را برای مواجهه با مسائل زندگی در قرن حاضر، همچنین افزایش عملکرد تحصیلی خود، بیابند. از مهم‌ترین محدودیت این پژوهش کمی بودن بررسی است که نمیتوان به‌طور دقیق ابعاد مختلف مسئله را شناسایی کرد. دیگر محدودیت این پژوهش محدود نمودن نمونه‌ی پژوهش به دانش‌آموزان مقطع متوسطه دوم اردبیل بود، لذا در تعمیم نتایج محدودیت خواهد داشت.

منابع

- ابوالقاسمی، عباس؛ برزگر، سبحان و رستم اوغلی، زهرا. (۱۳۹۳). اثربخشی آموزش یادگیری خودتنظیمی بر خودکارآمدی و رضایت از زندگی در دانش‌آموزان دارای اختلال ریاضی. *ناتوانی‌های یادگیری*، ۲۱-۶، (۲)۴.
- اسلاوین، رابرت ای (۲۰۱۳). روان‌شناسی تربیتی: نظریه و کاربری، ترجمه یحیی سیدمحمدی (۱۳۹۳). تهران: روان.
- بختیارزاده، اصغر. (۱۳۸۱). بررسی سواد اطلاعاتی دانشجویان سال آخر دوره کارشناسی دانشگاه الزهراء، پایان‌نامه کارشناسی ارشد دانشگاه علوم پزشکی و خدمات درمانی ایران، دانشکده مدیریت و اطلاع‌رسانی.

بشرپور، سجاده؛ امانی، شعله؛ حیدری، فاضله و حاجیلو، جلیل. (۱۳۹۶). مقایسه‌ی نارسایی‌های مرتبط با یادگیری خود راهبر در دانش‌آموزان مبتلا و غیرمبتلا به اختلالات یادگیری ویژه. *مجله ناتوانی‌های یادگیری*، ۶(۳)، ۵۳-۶۸.

بیابانگرد، اسماعیل. (۱۳۷۰). بررسی رابطه بین مفاهیم منبع کنترل، عزت نفس و پیشرفت تحصیلی پسران سال سوم دبیرستان‌های شهر تهران، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه علامه طباطبایی تهران.
پیرمردیان، رضیه و بهرامیان، ام البنین. (۱۳۹۴). بررسی تاثیر سواد اطلاعاتی بر عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان متوسطه دوم شهرستان سمیرم، اولین کنفرانس ملی توانمندسازی جامعه در حوزه علوم اجتماعی، روان‌شناسی و علوم تربیتی، تهران، مرکز توانمندسازی جامعه.
ثمیری، عیسی و بهزاد رسول زاده. (۱۳۸۸). مقایسه تأثیر استفاده از فاوا و روش سنتی بر میزان پیشرفت تحصیلی و انگیزش تحصیلی. *نامه آموزش عالی*، ۲(۵)، ۸۳-۹۳.

حیدری، علیرضا؛ عسگری، پرویز؛ ساعدی، سارا؛ مشاک، رویا و آذرکیش، مریم. (۱۳۹۱). ساخت و اعتباریابی مقیاس ارتباط دانشجویان با محیط آموزشی. *طرح پژوهشی، مرکز آموزشی- فرهنگی سما واحد اهواز*

ریو، جان مارشال. (۱۹۹۶). انگیزش و هیجان، ترجمه سید محمدی، یحیی، (۱۳۹۷). تهران: ارسباران.
زاهد بابلان، عادل و رجبی، سوران. (۱۳۹۰). بررسی وضعیت سواد اطلاعاتی دانشجویان. *نشریه فناوری آموزش*، ۵(۴)، ۳۰۹-۳۱۷.

سیامک، مرضیه و داورپناه، محمد رضا. (۱۳۸۸). ساخت و اعتباریابی پرسشنامه سنجش سواد اطلاعاتی پایه و واقعی. *کتابداری و اطلاع رسانی*، ۴۵(۱)، ۱۲-۲۰.
شید، خسرو؛ ذاکری، علیرضا؛ سلحشوری، احمد و کرد نوقانی، رسول. (۱۳۹۱). انگیزه تحصیلی دانش‌آموزان دوره متوسطه در رابطه با عوامل محیطی. *نشریه علمی پژوهشی فناوری آموزش*، ۷(۲)، ۱۱-۲۰.

غلامی، سمیه. (۱۳۹۰). رابطه سواد اطلاعاتی و تفکر انتقادی دانشجویان در دانشگاه اراک (دانشکده علوم انسانی)، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه اراک.

- فراهانی، ابولفضل، زارعی، مریم و اسماعیل شریفیان. (۱۳۸۸). فناوری اطلاعات و رابطه آن با عملکرد تحصیلی و آینده شغلی دانشجویان تربیت بدنی (مطالعه موردی: دانشگاه کرمان)، *مجله المپیک*، ۴۶، ۱۰۱-۱۱۲.
- فیروز نیا، سمانه؛ یوسفی، علیرضا و قاسمی، غلامرضا. (۱۳۸۹). رابطه بین انگیزه تحصیلی و علمی دستاوردهای دانشجویان پزشکی دانشگاه علوم پزشکی اصفهان. *مجله پزشکی ایران*، ۹ (۱)، ۷۹-۸۵.
- کجباف، محمد باقر (۱۳۸۲). رابطه باورهای انگیزشی و راهبردهای یادگیری خودتنظیمی با عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان دبیرستانی. *تازه های شناختی*، ۵ (۱)، ۸۵-۹۳.
- کارشکی، حسن و گراوند، هوشنگ (۱۳۹۱). آزمون ساختار عاملی یادگیری خود راهبری در دانشجویان و رابطه آن با انگیزش تحصیلی. *پژوهشهای کاربردی روانشناختی*، ۳ (۷۴)، ۴۹-۵۹.
- کاوسیان، جواد؛ فراهانی، محمد نقی؛ کدیور، پروین؛ هومن، عباس؛ شهرآرای، مهرناز و فرزاد، ولی اله. (۱۳۸۶). مطالعه عوامل مؤثر بر انگیزش تحصیلی دانش‌آموزان دختر و پسر دبیرستان‌های سراسر کشور در سال تحصیلی ۸۴-۱۳۸۳. *فصلنامه پژوهش های نوین روانشناختی*، ۲ (۸)، ۸۱-۱۰۴.
- کجباف، محمد باقر. (۱۳۹۲). رابطه باورهای انگیزشی و راهبردهای یادگیری خودتنظیمی با عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان دبیرستانی. *انخبار شناختی*، ۵ (۱)، ۸۵-۹۳.
- کدیور، پروین. (۱۳۸۶). روانشناسی تربیتی. تهران: انتشارات سمت.
- نریمانی، محمد؛ خشنودنیای چماچائی، بهنام؛ زاهد، عادل و ابوالقاسمی، عباس. (۱۳۹۵). مقایسه‌ی باورهای انگیزشی و راهبردهای یادگیری خودتنظیمی در دانش‌آموزان پسر نارساخوان، نارسانویس، نارسا حساب و عادی. *مجله ناتوانی‌های یادگیری*، ۵ (۴)، ۸۷-۱۰۷.
- نریمانی، محمد؛ محمد امینی، زرار؛ زاهد، عادل و ابوالقاسمی، عباس. (۱۳۹۴). مقایسه‌ی اثربخشی آموزش راهبردهای یادگیری خودتنظیمی و حل مسئله بر انگیزش تحصیلی دانش‌آموزان اهمال کار. *مجله روان شناسی مدرسه*، ۴ (۱)، ۱۳۹-۱۵۵.
- نظری، مریم. (۱۳۸۴). سواد اطلاعاتی. تهران: مرکز اطلاعات و مدارک علمی ایران
- یوسفی، علی رضا؛ قاسمی، غلامرضا و سمانه فیروز نیا. (۱۳۸۸). ارتباط انگیزش تحصیلی با پیشرفت تحصیلی دانشجویان پزشکی دانشگاه علوم پزشکی اصفهان. *مجله ایرانی آموزش در علوم پزشکی*، ۹ (۱)، ۶۱-۸۸.

- یوسفی، علیرضا و گردان شکن، مریم. (۱۳۹۳). ارتباط یادگیری خود راهبر با انگیزش تحصیلی دانشجویان پزشکی دانشگاه علوم پزشکی اصفهان. *مجله ایرانی آموزش در علوم پزشکی*، ۱۴(۱۲)، ۱۶۶-۱۷۳.
- Abolghasemi, A., Barzegar, S., & Rostam Oghli, Z. (2015). The effectiveness of self-regulated learning training on self-efficacy and life satisfaction in students with mathematical disorders. *Journal of Learning Disabilities*, 4(2), 6-21. (Persian)
- Alexiou, A., & Paraskeva, F. (2013). Exploiting motivation and self-efficacy through the implementation of a self-regulated oriented. Portfolio. New York, NY, USA.
- Ali, J., & McInerney, D. M. (2006). An analysis of the predictive validity of the inventory of School motivation (ISM). Paper presented at the Australian association for research in Education conference, Sydney.
- Andretta, S. (2005). From prescribed reading to the excitement or the burden of choice: Information literacy. Foundation of E-Learning. *Aslib Proceedings*, 57(2), 181-190.
- Basharpour, S., Amani, SH., Heidari, F., & Hajilo, J. (2017). Comparing deficits related to self directed learning in students with and without specific learning disorders. *Journal of Learning Disabilities*, 6(3), 53-68. (Persian)
- Candy, P. C. (1991). Self-direction for lifelong learning: A comprehensive guide to theory and practice. San Francisco: Jossey-Bass.
- Cheng, S. F., Kuo, C. L., Lin, K. C., & Lee-Hsieh, J. (2010). Development and preliminary testing of a self-rating instrument to measure self-directed learning ability.
- Chou, P.N., & Chen, W.F. (2008). Exploratory study of the relationship between self-directed learning and academic performance in a web-based learning environment. *Online journal of distance learning administration Spring*, 11(1), 1-12.
- Clark, M.H., & Schroth, C.A. (2010). Examining relationships between academic motivation and personality among college students. *Learning and Individual Differences*, 20, 19-24.
- Coetzee, L. R. (2011). The relationship between students' academic self-concept, motivation and academic achievement at the university of the Free State. MA thesis, University of South Africa.
- Corno, L. (1992). Encouraging students to take responsibility for learning and performance. *Elementary School Journal*, 93(1), 69-83.
- Davarpanah, M.R., & Siamak, M. (2009). Constructing and validating a questionnaire for assessing the students' basic and real information literacy in bachelor degree. *Librarianship and Informing*, 12(1), 43-57. (Persian)
- Farahani, A., Zarei, M., & Ismail Sh. (2009). Information technology and its relationship with academic performance and career future of physical education students (Case Study: University of Kerman). *Olympic Journal*, 46, 101-112. (Persian)
- Firooznia, S., Yousefi, A., & Ghasemi, J. (2010). Relationship between academic and scientific motivation of medical students' achievements of Isfahan University of Medical Sciences. *Iranian Journal of Medicine*, 9 (1), 79-85. (Persian)
- Garrison, D. R. (1997). Self-directed learning: toward a comprehensive model. *Adult Education Quarterly*, 48(1), 18-31.

- Gholami, S. (2011). The relationship between information literacy and critical thinking of students in Arak University (Faculty of Humanities), Master Thesis, Arak University. (Persian)
- Gordanshekan, M., & Yarmohamadian, M. H., & Ajami, S. (2010). The effect of teaching meta-cognition package on self-directed learning in medical records students of Isfahan university of medical sciences. *Iranian Journal of Medical Education*, 10(2), 131-140. (Persian)
- Gordanshekan, M., Ghassemi, G., Yousefi, A., & Yarmohammadian M. (2012). Validation of self-directed learning scale in students of Isfahan university of medical sciences. *Iranian Journal of Medical Education*, 11(9), 1030-1039. (Persian)
- Harding, T.S., Vanasupa, L., Savage, R.N., & Stolk, J.D. (2007). Work in Progress Self-directed Learning and Motivatin in a Project-based Learning Environment. WI 37th ASEE / IEEE Frontiers in education Conference F2G-3. Milwaukee, 10-13.
- Hiemstra, R. (1996). What's in a world? Changes in self-directed learning language over a decade. In proceedings of the 1996 International Symposium on Self-Directed Learning, West Palm Beach, FL. Available from: <http://home.twcny.rr.com/himstra/word.html>.
- Kadivar, P. (2007). Educational Psychology. Tehran: Samat Publications. (Persian)
- Kajbaf, M. B. (2003). The Relationship between motivational beliefs and self-regulated learning strategies with high school students' academic performance. *Cognitive News*, 5(1), 85-93. (Persian)
- Karimi, R., Arendt, C. S., Cawley, P., Buhler, A. V., Elbarbry, F., & Roberts, S. C. (2010). Learning Bridge: curricular integration of didactic and experiential education. *American Journal of Pharmaceutical Education*, 74, 1-8 (Persian).
- Karshki, H., & Ground, H. (2012). The test of factor structure of self-directed learning in students and its relationship with academic motivation. *Quarterly Journal of Applied Psychological Research*, 4 (4), 59-74. (Persian)
- Kavousian, J., Farahani, M. N., Kadivar, P., Hooman, A., Shahrarai, M., & Farzad, V. (2007). Study of the factors affecting the academic motivation of male and female high school students across the country in the academic year 2004-2005. *Journal of New Psychological Research*, 2(8), 81-104.
- Knowles M. S. (1975) *Self-directed Learning. A guide for learners and teachers*, Englewood, Cliffs: Prentice Hall/Cambridge.
- Knowles, M. S. (1975). *Self-directed learning*. New York: Association Press.
- Kusurkar, R. A., Ten Cate, T. J., Vos, C. M. P., Westers, P., & Croiset, G. (2013). How motivation affects academic performance: A structural equation modeling analysis. *Advances in Health Science Education*, 18, 57-69.
- Lee, J. Q., McInerney, D. M., Liem, G. A. D., & Ortiga, Y. P. (2010). The relationship between future goals and achievement goal orientations: An intrinsic-extrinsic motivation perspective. *Journal of Contemporary Educational Psychology*, 35(4), 264-279.
- Long, B., & Huey, B. (2009). Skills for self-directed learning. Available from: <http://faculty-staff.ou.edu/L/Huey.B.Long-1/Articles/sd/self-directed.html>.

- Loyens, S. M. M., Magda, J., & Rikers, R. M. J. P. (2008). Self-directed learning in problem-based learning and its relationships with self-regulated learning. *Educational Psychology Review*, 20, 411-427.
- Martin, A. J. (2007). The motivation and engagement workbook. Sydney, Australia: Lifelong achievement Group.
- Martin, A. J. (2008). Enhancing student motivation engagement: The effect of a multi dimensional intervention. *Contemporary Educational Psychology*, 33, 239-269.
- Martin, A. J., Marsh, H. W., & Debus, R. L. (2003). Self-handicapping and defensive pessimism; A model of self protection from a longitudinal perspective. *Contemporary Educational Psychology*, 28, 1-36.
- Narimani, M., Amini Zarar, M., Zahed, A., & Abolghasemi, A. (2016). Comparison of the effectiveness of teaching self-regulatory and problem-solving learning strategies on the academic motivation of procrastinating students. *Journal of School Psychology*, 4(1), 139- 155. (Persian)
- Narimani, M., Khoshnoodnia Chomachaei, B., Zahed, A., Abolghasemi, A. (2016). A compare motivational beliefs and self- regulation learning strategies in boy students with dyslexia, dysgraphia, dyscalculia and normal. *Journal of Learning Disabilities*, 5(4), 87-107. (Persian)
- Nazari, M. (2005). Information literacy. Tehran: Iran Scientific Information and Documentation Center. (Persian)
- Nenniger, P. (1999). On the role of motivation in self-directed learning: The two-shells-model of motivated self-directed learning as a structural explanatory concept. *European Journal of Psychology of Education XIV*, 1, 71-86
- Osonwa, O. K., Adejob, A. O., Iyam, M. A., & Osonwa, R. H. (2013). Economic status of parents: A determinant on academic performance of senior secondary schools students in Ibadan, Nigeria. *Journal of Educational and Social Research*, 3 (1), 115-122.
- Owino Ongowo, R., & Kahungu Hungu, S. (2014). Motivational beliefs and self regulation in biology learning: Influence of ethnicity, gender and grade level in Kenya, *Journal of Creative Education*, 8(1), 218-227.
- Pervin, I.A. (2006). Understanding motivation and emotion. 4th Ed. Tehran: Virayesh. (Persian)
- Reev, J. (2005). The science of personality; New York. John Willey and sons.
- Ross, M., Perkins, H., Bodey, K. (2016). Academic motivation and information literacy self-efficacy: The importance of a simple desire to know. *Library & Information Science Research*, 38(1), 2-9.
- Santrock, J. W. (2008). Educational psychology (3rd ed.). Boston, MA: McGraw-Hill.
- Slavin, R.E. (2006). Educational Psychology: Theory and practice (8th ed) New York Pearson.
- Small, R. V., Zakaria, N., & El-Figuigui, H. (2004). Motivational aspects of information literacy skills instruction in community college libraries. *College & Research Libraries*, 65(2), 96-121.

- Teo, T., Tan, S. C., Lee, C. B., Chai, C. S., Koh, J. H. L., Chen, W. L., et al. (2010). The self-directed learning with technology scale (SDLTS) for young students: An initial development and validation. *Computers & Education*, 55, 1764-1771.
- UNESCO. (2008). *Towards Information Literacy Indicators*, Published in 2008 by UNESCO: 7, place de Fontenoy 75352 Paris 07 SP .France.
- Williamson, N.A.D. (2007). Development of a self- rating scale of self-directed learning. *Nurse Research*, 14 (2), 66-83.
- Wolters, G.A. (2011). Regulation of motivation: Contextual and social aspects. *Teachers College Record*, 113(2), 265-283.
- Yousefi, A., & Battalion Breaker, M. (2014). Relationship between self-directed learning and academic motivation of medical students of Isfahan University of Medical Sciences. *Iranian Journal of Medical Education*, 14 (12), 166-173. (Persian)
- Yousefi, A.R., Ghasemi, G. and Samaneh Firooznia. (2009). Relationship between academic motivation and academic achievement of medical students of Isfahan University of Medical Sciences. *Iranian Journal of Medical Education*, 9 (1), 61-88. (Persian)
- Zimmerman, B. J. (2008). Self- regulated learning and academic learning and achievement the emergence of a social cognitive perspective. *Educational Psychology Review*, 2(2), 3-17.

Information literacy and self-directed learning in predicting students' academic motivation

T. Akbari¹

Abstract

The purpose of this study was to predict academic motivation based on self-directed learning and information literacy. This is an applied research in terms of purpose and correlational in terms of the nature. The population consisted of all second-grade students in Ardabil city in the academic year of 2017-2018. Out of them, 360 students (180 girls and 180 boys) were selected by multi-stage random sampling. To collect data, Williamson's self-administered questionnaires and Ali and McAurren's motivation questionnaire and Siamak Davar Panah information literacy questionnaires were used. Pearson correlation coefficient and stepwise multiple linear regression analysis were used to analyze the data using SPSS-20 software. The results showed that there is a significant direct relationship between information literacy and self-directed learning with academic motivation; Information literacy also had the ability to predict academic motivation ($p < 0.01$); This predictive capability has also been significant for self-directed learning. It can be concluded that by teaching self-directed learning skills and strengthening information literacy as an effective variable in the elements of learning and teaching students to increase students' academic motivation and academic achievement.

Keywords: Academic motivation, education, information literacy, self-directed learning

---

1 . Corresponding author: Assistant Professor, Department of Educational Sciences, University of Mohaghegh Ardabili (Akbari-ta@uma.ac.ir)